

Yetiştirmə müddətinə görə kartof sortlarını aşağıdakı qruplara ayırmaq olar: tez yetişənlər-vegetasiya dövrü 80-90 gün, orta müddətdə yetişənlər-vegetasiya dövrü 90-130 gün və gec yetişənlər-vegetasiya dövrü 130 gündən çox olanlar. Azərbaycan Respublikasında digər cənub ölkələrində olduğu kimi kartofun seleksiyası çətin olduğundan yaradılmış sortlar klon seçmə üsulu ilə alınmışdır. Kartofun əkin müddətləri suvarılan aran rayonlarında fevralın 15-dən, martın 15-dək dağətəyi rayonlarda martın 31-ə kimi dağlıq rayonlarda aprelin 30-a qədərdir.

Kartof yumrularını cərgəvi üsul ilə əkmək daha əlverişlidir respublikanın dağlıq və dağətəyi rayonlarında cərgə araları 70 sm, bitki araları 30 sm, suvarılan aran rayonlarında isə cərgə araları 70 sm, bitki araları 25 sm olmalıdır. Respublikanın dağlıq və dağətəyi rayonlarında 1 hektar əkin sahəsinə 47-48 min bitki, suvarılan aran rayonlarında isə 55 min bitki əkmək lazımdır. Belə olduqda yüksək və sabit məhsul yığılır.

Kartof yumruları dağlıq və dağətəyi rayonlarda 8 sm, aran rayonlarında 6-8 sm, qısaltı əkildikdə 8-10 sm dərinlikdə basdırılmalıdır.

Sort, kartofun *S. tuberosum* ($2n=48$), *S. andigenum* ($2n=48$) və *S. demissum* ($2n=72$) növlərinin hibridləşməsindən alınmışdır. Respublikada 1991-ci ildə rayonlaşdırılmışdır. Orta yetişəndir, mətbəx sortudur, dad keyfiyyəti ortadır.

1980-1982-ci illərdə orta məhsuldarlığı 300 s/ha olmuşdur. Bu rayonlaşmış Lox sortunun orta məhsuldarlığından 123 s/ha, əmtəlik

məhsul isə Lox sortunun əmtəlik məhsuldarlığından 118 s/ha çox olmuşdur.

Kolu hündür dikdurandır, az kollarandır, gövdələrin sayı azdır, güclü kök sistemində malikdir, stolonları qısadır. Yarpaqları tünd yaşıl olub, iri ölçülüdür.

Çiçəyi bənövşəyidir. Çiçək açması zəifdir və orta müddətlidir. Çiçək saplağı orta ölçülüdür, yaşıl rənglidir. Kasacıq uzunsovdur. Çiçək tacı balacadır, bənövşəyi rənglidir. Tozcuqlar düzgün formalıdır, qısa müddətlidir. Tozcuq sütunu silindr şəkillidir. Giləmeyvə (botaniki toxum) əmələ gəlməsi az təsadüf olur.

Yumruları uzunsov, uc hissəsi nisbətən itidir, çəhrayı rənglidir. Gözcükləri çoxdur, dayazdır, gözücüyün rəngi ağdır. Əmtəlik yumruların çəkisi orta hesabla 120-130 qr-dır. Əmtəlik məhsul ümumi məhsulun 93-95%-ni təşkil edir. Ləti ağdır, kəsdikdə qaralmır. Nişastanın miqdarı 15-16%-dir.

Saxlanması kafidir. Mexaniki yığıma yararlıdır. Virus xəstəliklərinə və fitoftoraya qarşı az davamlıdır.

Kartof bitkisi üçün ən yaxşı sələf bitkiləri: birillik və çoxillik otlar, dənli və paxlalı bitkilər, qarğıdalı soğan, xiyar və s. badımcançiçəklilərdən başqa digər tərəvəzlər hesab edilirlər. Mexaniki tərkibcə yüngül, yumşaq, dənəvər və qida maddələri ilə zəngin torpaqlar kartof üçün ən əlverişlidir. Bu bitkinin yığımını tam mexanikləşdirmək üçün o, yüngül və orta qillicəli torpaqlarda əkilməlidir.

Kartofun əkin müddətləri suvarılan təsərrüfatlarda fevralın 20-dən martın 15-dək, dağətəyi təsərrüfatlarda martın 1-dən 31-dək, dağlıq təsərrüfatlarda aprelin 10-dan

30-dəkdir. Kartof aran və dağətəyi təsərrüfatlarda 70x22 sm, dağlıq təsərrüfatlarda toxumluq məqsədilə 70x22 sm, ərzaq məqsədilə 70x25 sm sxem ilə əkilir. Vegetasiya dövründə kartofun əkin sahəsində qəbul edilmiş aqrotexniki tədbirlər kompleksinə uyğun becərmə işləri aparılır.

Kartofun sağlam toxumunu (eliti) almaq üçün birinci ili seroloji üsulla sağlam bitkilər (klonlar) seçilməli və sonrakı nəsillərdə yoxlanılmalıdır.

Respublikada bu üsuldən istifadə etmək üçün şərait olmadığından sağlam bitkilər vizual olaraq seçilir və sonrakı nəsillərdə yoxlanılaraq nisbətən sağlam toxum alınır.

Kartof süni soyuduculu anbarlarda ərzaq məqsədilə 3-4⁰C, toxumluq məqsədilə 2-3⁰C-temperaturda saxlanılır. Virusdan sağlamaşdırma məqsədilə meristem üsulu ilə əkilərkən cücərtilər gec alınır cətin adaptasiya olunur. Vegetasiya müddəti 90-100 gündür. Suvarılan aran rayonlarında məhsuldarlığı 350-380 sent olur.

*Azərbaycan Respublikası
Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi
Tərəvəzçilik Elmi-Tədqiqat İnstitutu*

**Kartofun
SEVİNC
sortu**